

Frövisjön - från träsk till sjö på tre år

Text: Markus Rehnberg

I en dalsänka några kilometer sydost om Skultuna i Västerås kommun ligger Frövisjön. En sjö som på några få år har gått från att vara ett träsk till en fullfjädrad sjö.

Restaureringen av Frövisjön föräddades under hösten 2011 med en så kallad "ullbagge" som årets nationellt sett bästa miljöattsatsning under 2011. Den motivering som Länsstyrelsen hade bifogat nomineringen lydde: "Att restaurera Frövisjön söder om Skultuna till den fina fågelsjö den en gång var är något som pratats om i mer än 30 år - nu är det ett faktum! Sju markägare har genom samarbete möjliggjort återskapandet av en våtmark som omfattar hela 85 ha. Dessutom har stora arealer ny betesmark uppsått runt den återskapade sjön. Denna våtmark har inneburit ett stort steg framåt för flera viktiga miljömål i området, allt från näringsretention till biologisk mångfald. Framförallt lockar sjön till sig ett rikt fågelliv och gynnar även företättningar för lokal turism genom t.ex. fågelskådning. Utvecklandet av Frövisjön är ett bra exempel på att miljöattsningar även skapar nya möjligheter för ekonomisk utveckling".

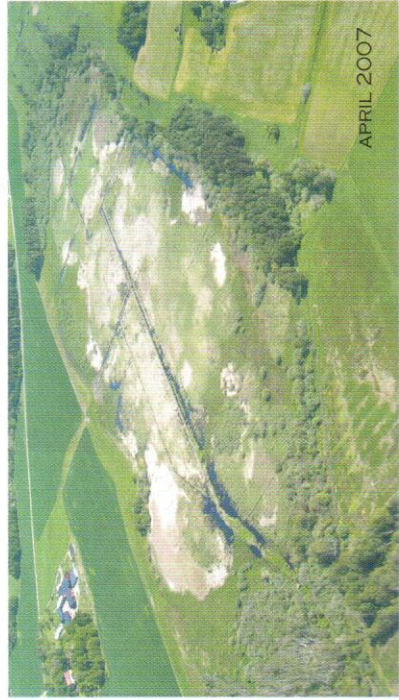
Restaureringen av Frövisjön påbörjades 2008 genom att den busk- och trädridda som omgär-

lade sjön avverkades. Därefter har markarbeten vidtagits med stubb- och tuvfrisning. Det enskilt viktigaste steget i restaureringen togs 2009 då miljödomstolen gav sitt medgivande till en förändring av den då rådande vattendomen. Med den dammkonstruktion som har iordningställt i sjöns västra del är det nu möjligt att reglera sjön och dess vattennivå. Målsättningen är en vattennivå som ska efterlikna naturliga årstidssvängningar. Höga vattennivåer under vinter/vår, i samband med snösmältningen och därefter en långsam avtappning fram till sensommaren/hösten, då vattennivån förväntas vara som lägst. Möjligheten att reglera sjön kommer också att förenkla den framtida skötseln av sjön och dess omgivning.

Sjösänkning

Liksom många andra mellansvenska sjöar har Frövisjöns vattennivå sänkts i omgången. Man ville helt enkelt ha åtkomst till ny och odlingsbar mark. Redan år 1849 omtalar Wilhelm Tham i sin "beskrifning öfver Westerås län" Frövisjön som "den i senare tider något sänkta...". Senare under 1800-talet gavs tillstånd till ytterligare urtappning av Frövisjön och i en lantmäterikarta upprättad år 1896 ges en detaljerad plan över hur man skulle gå tillväga för att uppnå ändamålet. Resultatet tycks dock inte ha blivit

det önskade. År 1942 genomfördes en ny utdikning, men inte heller nu slog företaget särskilt väl ut. Dikena grävdes för grunt och marken förblev alltför sank för åkerbruk. Det sista dikningsföretaget avslutades år 1957 och den forna sjön lämnades till att gradvis få växa igen.

APRIL 2007

FOTON: NICLAS BERGIUS/LÄNSSTYRELSEN VÄSTMANLAND

I mitten av 1970-talet täcktes den forna sjöytan huvudsakligen av bladvass. Under sommar och höst fanns öppna vattenytor endast i det kanalsystem som delade upp sjön i ett från ovan tydligt ruttnöster. På de forna starmaderna bredde ett allt tätare uppslag av olika slags viden (Salix) ut sig. Att sjön fortfarande hyste värden kunde belysas genom den häckfågeltaxering som genomfördes sommaren 1974 (Karlsson & Larsson 1976). Totalt konstaterades att arten våtmarksberende fågelarter häckade i Frövisjön (se vidare i tabell 1). Vid denna tidpunkt uttalades varnande utrop om att Frövisjön skulle försvinna om ingen gjordes för att stoppa upp igenväxningen inom en snar framtid. Restaureringen låt dock vänta på sig. I boken fågellokaler i Västmanland, publicerad år 1999, kan man om Frövisjön läsa följande: "Lokalen hyser inte längre några klara vattenytor, utan har karaktären av ett vasshav omgärdat av sumpiga vidensnår."

De sporadiska besök som gjordes under 1980- och 1990-talen var främst för att lyssna efter sommarmattens fåglar. Hornuggla häckade förmodligen årligen i björkridån längs i väster och Salix-buskagen längst i öster var ett Eldorado för näktergalar, gräshoppsångare och en annan flodsångare. Det utbredda bladvassbältet lockade brun kärnhök och trana till häckning. Sävsparvar, sävsångare och vattensall hördet även de till sjöns häckfågelfauna. Till det mer exklusiva hörde det ängshökspar som genomförde ett häckningsförsök år 1994.

Vändpunkten

I mitten av 2000-talet kom vändpunkten. Åter kunde man se öppna vattenspeglar i delar av sjön. En pump som skulle hålla undan vattnet gick sönder och det torra vassbältet stod åter under

vatten. Svanar, gäss, ändrar och en mindre mängd vadare lockades åter att rasta i sjön. Därmed gavs en viss fingervisning om vad en återställd sjö skulle kunna innebära för fågellivet. Under några år var även rödrommens stämma ett inslag i sommarmattens fågelkör.

Robert Ström vid Länsstyrelsens jordbruksnheten hade nu också fått upp ögonen för området. Tillsammans med kringboende markägare och nödvändig statlig finansiering har man efter några års slit lyckats skapa en plats som återigen sjuder av fågelliv. Resten är som redan sagt prisbelönt historia!

Ett tydligt tecken på att också vi fågelskådare har hittat till Frövisjön ges genom den statistik som kan hämtas från artportalen. Vid sjön som tidigare gavs något enstaka besök under sommarhalvåret hade under 2011 nära 14 500 fyndposter inrapporterades till artportalen. Antalet arter uppgick till 150.

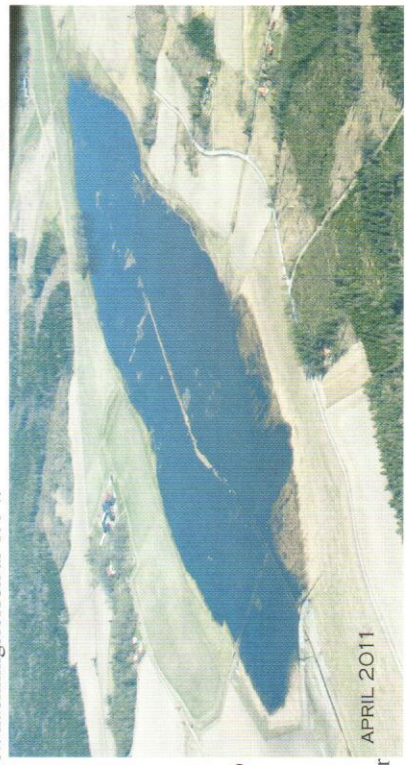
Väl mött i Frövisjön under 2012!

Källor:

Karlsson, C. & Larsson, S. 1976. Frövisjöns häckfågelfauna. Meddelande från Västmanlands Ornitologiska Förening 7(1): 9-13.

Statens fastighetsverk - Frövisjön återskapad och prisad! http://www.sfv.se/cms/sfv/aktuellt/notis_fastigheter/miljopriss_till_sfv.html

Bäst utbyte för fågelskådning har man i samband med fågelskräcken, mars-maj och juli-oktober. Högsummarens bjuder t.ex. häckande doppingar.

APRIL 2011

